

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

«ԳՈՒԴԵՆ ՖԻԼԴ» ՍՊԸ-Ի ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 247՝-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 2-ՐԴ ԿԵՏԻ, «ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 23-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ 1-ԻՆ ԵՎ 2-ՐԴ ԿԵՏԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՄԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

22 մարտի 2016թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.

Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի (զեկուցող),
Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի,
Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝

դիմողի՝ «Գուլդեն Ֆիլդ» ՍՊԸ-ի ներկայացուցիչներ Գ. Այվազյանի,
Լ. Դավթյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի
պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավա-
բանական վարչության իրավախորհրդատվական բաժնի գլխավոր մասնագետ
Վ. Դանիելյանի,

համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ
հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ
օրենքի 25, 38 և 69-րդ հոդվածների,

դնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Գոլդեն Ֆիլդ» ՍՊԸ-ի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը «Գոլդեն Ֆիլդ» ՍՊԸ-ի՝ 2015 թվականի նոյեմբերի 6-ին ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով սույն գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող և պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, ինչպես նաև հետազոտելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը և «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998թ. հունիսի 17-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998թ. օգոստոսի 7-ին և ուժի մեջ է մտել 1999թ. հունվարի 1-ից: Հետագայում օրենսգրքում կատարվել են բազմաթիվ լրացումներ և փոփոխություններ:

Օրենսգիրքը 2004թ. փետրվարի 18-ին ընդունված ՀՕ-39-Ն օրենքով լրացվել է «Քաղաքացիական գործերով իրավական օգնությունը Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերին համապատասխան» գլխով, որի՝ «Օտարերկրյա պետության դատարանի դատական ակտի կամ միջազգային արբիտրաժի որոշման ճանաչման վերաբերյալ որոշում կայացնելու պայմանները» վերտառությամբ 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետը սահմանում է.

«Օտարերկրյա պետության դատարանի դատական ակտը կամ միջազգային արբիտրաժի որոշումը ճանաչելու վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության իրավասու դատարանի կայացրած որոշումը կատարվում է «Դատական ակտերի

հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով»:

«**Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին**» ՀՀ օրենքը ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998թ. մայիսի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998թ. հունիսի 3-ին և ուժի մեջ է մտել 1999թ. հունվարի 1-ից:

Նշված օրենքի՝ «Կատարողական թերթը կատարման ներկայացնելու ժամկետը» վերտառությամբ 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերը սահմանում են.

«1. Կատարողական թերթը առաջին անգամ կարող է կատարման ներկայացվել մեկ տարվա ընթացքում՝ սկսած այն օրվանից, երբ՝

- 1) օրինական ուժի մեջ է մտել դատական ակտը.
- 2) արբիտրաժային տրիբունալը կայացրել է վճիռ...»:

Ընդունման պահից ի վեր օրենքի 23-րդ հոդվածը փոփոխվել է 25.12.06թ. ՀՕ-69-Ն օրենքով, լրացվել է 17.06.08թ. ՀՕ-133-Ն, 24.03.11թ. ՀՕ-71-Ն օրենքներով:

2. Գործի դատավարական նախապատմությունը հանգում է հետևյալին.

Ուկրաինայի առևտրաարդյունաբերական պալատին կից գործող միջազգային կոմերցիոն արբիտրաժային դատարանը /այսուհետ՝ ՄԿԱԴ/ 11.02.2011թ. վճռել է «Գոլդեն Ֆիլդ» ՍՊԸ-ից հօգուտ «Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ի բռնագանձել 1.991.330,20 ԱՄՆ դոլար և 20 ցենտ: Վճիռն օրինական ուժ է ստացել կայացման պահից:

07.09.2012թ. «Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ն ՄԿԱԴ-ի նշված վճիռը ճանաչելու և ՀՀ տարածքում այդ վճռի կատարումը թույլատրելու պահանջով դիմել է ՀՀ Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան, որը 07.03.2014թ. որոշմամբ միջնորդությունը բավարարել է: **Դատարանը որոշել է ՀՀ-ում ճանաչել ՄԿԱԴ-ի 11.02.2011թ. վճիռը, այդ վճռի հիման վրա տրամադրել կատարողական թերթ և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի ու ժամկետների պահպանմամբ թույլատրել դրա կատարումը ՀՀ տարածքում:**

ՀՀ ԱՆ ԴԱՀԿ ծառայության Երևանի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ բաժնի պետի տեղակալի ժամանակավոր պաշտոնակատարի 17.04.2014թ. որոշմամբ կատարողական թերթը կատարման ներկայացնելու մեկտարյա ժամկետը բաց թողնված լինելու հիմքով վերադարձվել է «Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ի ներկայացուցչին:

Կատարողական թերթը կրկին ներկայացվել է ԴԱՀԿ ծառայություն և նույն անձի 08.05.2014թ. որոշմամբ նույն պատճառաբանությամբ այն կրկին վերադարձվել է:

«Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ն առաջին ատյանի դատարանի ՄԿԱԴ-ի վճիռը ճանաչելու մասին 07.03.2014թ. որոշումը բողոքարկել է ՀՀ վերաքննիչ դատարան՝ խնդրելով որոշման եզրափակիչ մասում նշել կատարողական թերթը կատարման ներկայացնելու ժամկետի սկիզբը, այն է՝ այդ որոշման ուժի մեջ մտնելու օրը:

Դատական ակտի բողոքարկմանը զուգահեռ «Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ն 16.06.2014թ. վարչական վերադատության կարգով բողոքարկել է ՀՀ ԱՆ ԴԱՀԿ ծառայության որոշումը:

ՀՀ արդարադատության նախարարի 29.07.2014թ. որոշմամբ կատարողական թերթը վերադարձնելու մասին հարկադիր կատարողի 08.05.2014թ. որոշումը ճանաչվել է անվավեր: 06.08.2015թ. հարուցվել է կատարողական վարույթ:

ՀՀ արդարադատության նախարարի վարչական բողոքը բավարարելու մասին վերոնշյալ որոշումն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին դիմողը հայց է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան, որն ընդունվել է վարույթ (վարչական գործ թիվ ՎԴ/4861/05/14) և դատարանի 09.02.2016թ. որոշմամբ վարույթը կասեցվել է մինչև սահմանադրական դատարանում սույն գործի քննության ավարտը:

Քաղաքացիական դատավարության կարգով քննվող գործով ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը 26.06.2014թ. որոշմամբ մերժել է «Ինտերպայպ Ուկրաինա» ՍՊԸ-ի բողոքը և օրինական ուժի մեջ թողել առաջին ատյանի դատարանի 2014թ. մարտի 7-ի որոշումը:

30.04.2015թ. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշմամբ վերաքննիչ դատարանի որոշման դեմ բերված բողոքը բավարարվել է մասնակիորեն: Վճռաբեկ դատարանը որոշել է բեկանել և փոփոխել ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի նշված որոշումը և առաջին աստիճանի դատարանի որոշման եզրափակիչ մասից հանել «... **ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի ու ժամկետների պահպանմամբ...**» արտահայտությունը:

3. Դիմողը գտնում է, որ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, հղում կատարելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետին և «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերին, փաստորեն, վերջնական դատական ակտով այդ իրավադրույթներն իր նկատմամբ կիրառել է այնպիսի մեկնաբանությամբ, որպիսին հակասում է իրավական որոշակիության և խտրականության արգելման սահմանադրական սկզբունքներին:

Ըստ դիմողի՝ վիճարկվող իրավադրույթները ձևակերպված են այնպես, որ դատական ակտով պարտապան հանդիսացող անձի համար հետագա իրավական հետևանքների առաջացման հնարավորությունը և ժամանակը կանխատեսելի չեն, և պարտապանն ըստ էության զրկված է պահանջատիրոջից որոշակի վարքագիծ ակնկալելու և իր վարքագիծն ըստ ժամանակի պլանավորելու ու դրսևորելու հնարավորությունից: Այդ դիրքորոշումը հիմնավորելու համար դիմողը պատճառաբանում է, որ հնարավոր չէ որոշակիորեն ընկալել քննության առարկա օրենքներում գործածվող՝ «միջազգային արբիտրաժի որոշում», «դատական ակտ» և «արբիտրաժային տրիբունալի վճիռ» հասկացությունները: Ներպետական օրենսդրության և «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» Նյու Յորքի 1958թ. կոնվենցիայի համապատասխան դրույթների սեփական մեկնաբանության արդյունքում դիմողը եզրակացնում է, որ իրավակիրառողը պետք է «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետում օգտագործվող «արբիտրաժային

տրիբունալ» եզրույթի ներքո նկատի ունենար նաև օտարերկրյա և միջազգային արբիտրաժային տրիբունալները:

Դիմողի կարծիքով՝ վիճարկվող իրավակարգավորումները խնդրահարույց են նաև օրենքի առջև բոլորի հավասարության իրավունքի տեսանկյունից, քանի որ նախատեսում են խտրականություն ներպետական և օտարերկրյա արբիտրաժային տրիբունալի վճիռներով ինչպես պահանջատեր, այնպես էլ պարտապան հանդիսացող անձանց միջև: Դիմողն անհիմն է համարում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի այն իրավական դիրքորոշումը, ըստ որի՝ ներպետական արբիտրաժային տրիբունալի վճռի կատարման ներկայացման ժամկետի հաշվարկն սկսվում է այն կայացնելու օրվանից, իսկ օտարերկրյա արբիտրաժային տրիբունալի վճիռը՝ այն ճանաչող ներպետական դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից:

Բացի դրանից, դիմողը գտնում է, որ օտարերկրյա դատական ակտն առանց ժամկետային սահմանափակման կատարման ներկայացնելու մասին օրենսդրական կարգավորումը և իրավակիրառ պրակտիկան հակասում են արդար դատաքննության սահմանադրական իրավունքի տարր հանդիսացող՝ կողմերի իրավահավասարության սկզբունքին:

Դիմողը վիճարկվող իրավադրույթները խնդրահարույց է համարում ՀՀ Սահմանադրության 2005թ. նոյեմբերի 27-ի խմբագրությամբ **1-ին, 3, 14.1, 18 և 19-րդ** հոդվածներին համապատասխանության տեսանկյունից: ՀՀ Սահմանադրության 1-ին հոդվածը 2015թ. դեկտեմբերի 6-ի հանրաքվեով ընդունված փոփոխություններով մնացել է անփոփոխ, 3-րդ հոդվածն ամրագրում է նույն դրույթը՝ որոշակի խմբագրական փոփոխություններով, իսկ **14.1, 18 և 19-րդ** հոդվածներում ամրագրված դրույթներն ամփոփված են 2015 թվականի խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության **28, 29, 61 և 63-րդ** հոդվածներում:

4. Սույն գործով քննարկվող սահմանադրաիրավական վեճի կապակցությամբ վերլուծելով «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքը՝ պատասխանողը եկել է այն հետևությանը, որ օրենքը հստակ տարանջատում է «արբիտրաժային տրիբունալ» և «միջազգային արբիտրաժային

տրիբունալ» հասկացությունները և ամբողջությամբ համապատասխանում է իրավական օրենքին ներկայացվող իրավական որոշակիության պահանջին:

Պատասխանողը գտնում է, որ պետական առանձին մարմինների, քաղաքացիների, անգամ դատական մարմինների կողմից օրենքի որևէ դրույթի՝ միմյանց հակասող մեկնաբանությունների առկայությունն ինքնին չի կարող հակասել իրավական որոշակիության սկզբունքին, և իրավական դրույթների տարբերումների նկատմամբ միասնական դիրքորոշումն ապահովում է ՀՀ վճռաբեկ դատարանը՝ օրենքի միատեսակ կիրառությունն ապահովելու սահմանադրական գործառույթի շրջանակներում:

Պատասխանողը պնդում է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետը հստակ սահմանում է, որ ոչ թե միջազգային արբիտրաժի վճիռն ինքնին, այլ այն ճանաչելու վերաբերյալ ՀՀ իրավասու դատարանի կայացրած որոշումն է կատարվում ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Մինչև Հայաստանի Հանրապետության կողմից միջազգային արբիտրաժային տրիբունալի վճռի ճանաչումն այն որևէ իրավական հետևանք ՀՀ տարածքում առաջացնել չի կարող:

Պատասխանողը վերլուծելով «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» Նյու Յորքի կոնվենցիայի դրույթները՝ եզրահանգել է, որ օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման վերաբերյալ հարաբերությունները կարգավորվում են վերը հիշատակված կոնվենցիայով, որով սահմանված են միջազգային արբիտրաժային տրիբունալների վճիռների ճանաչումը մերժելու սպառիչ հիմքեր, ինչը նշանակում է, որ կոնվենցիայի անդամ պետությունը կաշկանդված է այդ հիմքերով և չի կարող դրանց հակասող կամ դրանցից տարբերվող այլ հիմքեր սահմանել ներպետական օրենսդրությամբ, ինչն ազատ է անելու ներպետական արբիտրաժային տրիբունալի վճիռների ճանաչման հիմքերի սահմանման հարցում: Հետևաբար, ներպետական և միջազգային արբիտրաժային տրիբունալի վճիռների հարկադիր կատարման համար տարբերակված ժամկետային սահմանափակումները չեն կարող դիտվել որպես խտրականություն:

Պատասխանողը միաժամանակ նշում է, որ օտարերկրյա արբիտրաժային որոշման ներկայացման ժամկետի բացակայությունը չի նշանակում, որ անձը կարող է տասնյակ տարիներ անց արբիտրաժային վճիռը ներկայացնել ՀՀ իրավասու դատարանին և ստանալ այդ վճռի ճանաչում: ՀՀ դատարաններն օտարերկրյա արբիտրաժային տրիբունալի վճիռները ճանաչելիս պարտավոր են գնահատել արբիտրաժային տրիբունալի վճռի կայացման պահից այն ներկայացնելն ընկած ժամանակահատվածի ողջամիտ լինելը և դրա ազդեցությունն արդար դատական քննության իրավունքի ապահովման՝ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության սահմանադրաիրավական պահանջի կատարման վրա:

5. ՀՀ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ դիմողը քննության առարկա գործի շրջանակներում բարձրացնում է միայն օտարերկրյա արբիտրաժային տրիբունալի վճռի կատարումը կարգավորող իրավադրույթների սահմանադրականության հարցը և ինչպես քաղաքացիական վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարաններում չի բողոքարկել օտարերկրյա արբիտրաժային տրիբունալի վճռի ճանաչումը, այնպես էլ սահմանադրական դատարանում չի բարձրացրել այդ վճռի ճանաչման իրավաչափության հարցը: Ավելին, դիմողն ընդունում է, որ «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» Նյու Յորքի 1958թ. կոնվենցիան չի նախատեսում օտարերկրյա արբիտրաժային դատարանի վճիռը ճանաչման ներկայացնելու որևէ ժամկետ: Հետևաբար, հաշվի առնելով հիշյալ հանգամանքը՝ սահմանադրական դատարանը գործը քննության է առնում բացառապես այդպիսի վճիռների կատարման հարցերի սահմանադրականության գնահատման տեսանկյունից:

6. Սույն գործի շրջանակներում վիճարկվող իրավադրույթների՝ ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու համար սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում պարզել և գնահատել.

- արդյոք վիճարկվող դրույթները համակարգային ամբողջականության մեջ ձևակերպված են այնքան որոշակի և հստակ, որ հնարավորություն տան

իրավունքի սուբյեկտներին միանշանակ ընկալել օրենսդրի պահանջը, կանխատեսել դրա հետևանքները և իրենց վարքագիծը համապատասխանեցնել այդ պահանջներին,

- օրենքի առջև բոլորի հավասարության և խտրականության արգելքի սահմանադրական սկզբունքների ապահովվածությունը՝ հաշվի առնելով անձի թե ընդհանուր իրավական և թե դատավարական կարգավիճակի առանձնահատկությունները,

- ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց արդար դատաքննության սահմանադրական իրավունքի լիարժեք իրացման հնարավորությունը:

7. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ առևտրի, արդյունաբերության, ներդրումային գործունեության ոլորտում միջազգային կապերի զարգացումը, արտաքին առևտրի շրջանառության աճն անխուսափելիորեն հանգեցնում են տարբեր ազգային իրավական համակարգերի տնտեսվարող սուբյեկտների միջև վեճերի և տարաձայնությունների թվի մեծացմանը: Դրանք գրեթե միշտ ընդդատյա են արբիտրաժային մարմիններին, որոնց վճիռները, որպես կանոն, այլ պետության տարածքում իրավաբանական ուժ են ստանում միայն այն դեպքում, երբ տվյալ պետությունն այդ առթիվ տալիս է իր համաձայնությունը: Ճանաչման դեպքում այլ պետության տարածքում այդ վճիռները ձեռք են բերում որոշակի հատկանիշներ՝ դրանք են՝ անհերքելիությունը, բացառիկությունը, ինչպես նաև կատարելիությունը:

ՀՀ Սահմանադրության 1-ին հոդվածով ամրագրված՝ ՀՀ ինքնիշխանության սկզբունքից բխում է, որ օտարերկրյա կամ միջազգային արբիտրաժների որոշումները, ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների ուժով, Հայաստանի Հանրապետությունում օրինական ուժ կարող են ստանալ միայն ՀՀ դատական մարմինների ակտերով դրանց ճանաչման պարագայում: Նույնը բխում է նաև «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» Նյու Յորքի կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի ձևակերպումից, որից հետևում է, որ այլ երկրի կամ միջազգային արբիտրաժային տրիբունալի վճռի ճանաչումն է այն

դարձնում պարտադիր, հետևաբար՝ նաև կատարման ենթակա: Նշված կոնվենցիան Հայաստանի Հանրապետության համար ուժի մեջ է մտել 1998 թվականի մարտի 29-ից (կոնվենցիայում ամրագրված դրույթները ՀՀ սահմանադրական դատարանի ՄԴՈ-67 որոշմամբ ճանաչվել են ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանող):

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետը հստակ սահմանում է, որ ոչ թե միջազգային կամ օտարերկրյա արբիտրաժային մարմնի վճիռն ինքնին, այլ այն ճանաչելու վերաբերյալ ՀՀ իրավասու դատարանի որոշումն է կատարվում «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով: «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում գործածվող «դատական ակտ» հասկացությունը ներառում է նաև օտարերկրյա և միջազգային արբիտրաժային մարմինների ակտերը ճանաչող ներպետական դատական ակտը, իսկ նույն հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետում գործածվող «արբիտրաժային տրիբունալ» եզրույթը վերաբերելի է բացառապես ներպետական արբիտրաժային մարմիններին և, հետևաբար, կիրառելի է բացառապես վերջիններիս նկատմամբ:

Ինչ վերաբերում է քննության առարկա օրենքներում գործածվող «միջազգային արբիտրաժի որոշում», «դատական ակտ» և «արբիտրաժային տրիբունալի վճիռ» հասկացությունների առումով **իրավական որոշակիության** հարցին, ապա հարկ է նշել, որ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածում սպառիչ թվարկված են հարկադիր կատարման ենթակա **դատական ակտերը** և համապատասխանաբար դրանք կայացնող մարմինները: Նշված հոդվածի 3-րդ կետով հստակ ձևակերպված են և տարանջատված են «**արբիտրաժային տրիբունալ**», 4-րդ կետով՝ «**օտարերկրյա դատարան**» և «**արբիտրաժային տրիբունալ**», 5-րդ կետով՝ «**միջազգային դատարան**» և «**միջազգային արբիտրաժ**» հասկացությունները և, հետևաբար, տարաբնույթ մեկնաբանությունների տեղիք տալ չեն կարող:

Այդ մասին վկայում է նաև «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 86-րդ հոդվածի 1-ին մասը, որի համաձայն՝ իրավական ակտերը մեկնաբանվում են

դրանցում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությամբ՝ հաշվի առնելով օրենքի պահանջները:

ՀՀ սահմանադրական դատարանն իր՝ 13.05.2008թ. ՄԴՈ-753 որոշմամբ ամրագրել է, որ. «Օրենքի **կանխատեսելիությունը** գնահատելու համար կարևոր գործոն է նաև տվյալ հարաբերությունները կանոնակարգող տարբեր կարգավորումների միջև հակասությունների առկայության կամ բացակայության հանգամանքը»:

Տվյալ դեպքում ակնհայտ է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը հղում է կատարում «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքին, իսկ նշված օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերը, ինչպես նշվեց, չեն պարունակում իրավական անորոշություն: Այսինքն՝ բացակայում են տվյալ հարաբերությունները կանոնակարգող տարբեր կարգավորումների միջև հակասությունները, և իրավական անորոշության վերաբերյալ դիմողի փաստարկներն այս տեսանկյունից ևս հիմնավոր չեն:

8. Օրենքի առջև բոլորի հավասարության և խտրականության արգելքի սկզբունքների խախտման վերաբերյալ դիմողի փաստարկների առնչությամբ ՀՀ սահմանադրական դատարանը վերահաստատում է իր՝ 04.05.2010թ. ՄԴՈ-881 որոշման 5-րդ կետում ամրագրած իրավական այն դիրքորոշումը, համաձայն որի. «...օրենքի առջև բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքը ենթադրում է օրենքի առջև հավասար պատասխանատվության, պատասխանատվության անխուսափելիության և իրավական պաշտպանության հավասար պայմանների ապահովում, և չի առնչվում իրավական տարբեր կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտների համար որևէ իրավաչափ նպատակով պայմանավորված նախադրյալներ՝ ... սահմանելուն»:

Խտրականության արգելքի խախտման վերաբերյալ դիմողի փաստարկները դիտարկելով վերը նշված իրավական դիրքորոշման լույսի ներքո՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ տվյալ դեպքում համապատասխան

արբիտրաժային տրիբունալի վճիռը կատարման ներկայացնելու ժամկետների առումով ներպետական արբիտրաժային տրիբունալին դիմած կողմերի և օտարերկրյա կամ միջազգային արբիտրաժային տրիբունալին դիմած կողմերի կարգավիճակները և դրանցից բխող իրավունքների և պարտականությունների ծավալը չեն կարող նույնական լինել:

Հիմնավորված չէ նաև դիմողի այն փաստարկը, որ «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» Նյու Յորքի 1958թ. կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության և «Առևտրային արբիտրաժի մասին» ՀՀ օրենքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթների ուժով Հայաստանի Հանրապետությունում ճանաչման ենթակա են ինչպես օտարերկրյա և միջազգային, այնպես էլ ներպետական արբիտրաժային տրիբունալների որոշումները: Հարկ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետությունը նշված կոնվենցիային միացել է հայտարարությամբ՝ այն մասին, որ Հայաստանի Հանրապետությունը կոնվենցիան կկիրառի միայն մյուս Պայմանավորվող կողմի տարածքում ընդունված արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման նկատմամբ:

9. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում հաստատված է, որ ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածով ամրագրված արդար դատաքննության իրավունքը ներառում է նաև «վերջնական պարտադիր դատական ակտերի կատարման իրավունքը» /օրինակ՝ **Ouzounis and others v. Greece** (Application no. 49144/99)/:

Մեկ այլ գործով ՄԻԵԿ-ը գտել է, որ պետությունը պարտավոր է իր իրավական համակարգի աշխատանքը կազմակերպել այնպես, որպեսզի դատական որոշումների կատարման համար պատասխանատու պետական իշխանության տարբեր մարմինների միջև ապահովի փոխհամագործակցություն և երաշխավորի ողջամիտ ժամկետում դատական որոշումների կատարումը /**Glushakova v. Russian Federation** (Application no. 23287/05)/:

Միննույն ժամանակ, **Raylyan v. Russia** (Application no.22000/03) գործով ՄԻԵԴ-ը գտել է, որ պարտադիր դատական ակտի կատարման չհիմնավորված երկարատև ձգձգումը հանգեցնում է Կոնվենցիայի խախտման:

Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում նշել, որ սույն գործով ՀՀ ԴԱՀԿ ծառայության կողմից ձևավորված իրավակիրառական պրակտիկան չի բխում ՀՀ Սահմանադրությամբ երաշխավորված՝ պատշաճ վարչարարության իրավունքի ապահովման պահանջներից, ինչը նպաստել է վճռի կատարման անհիմն ձգձգմանը:

ՀՀ ԴԱՀԿ ծառայության իրավասությունն է կատարողական թերթի ժամանակին, լրիվ և ճիշտ կատարման համար միջոցներ ձեռնարկելը, այլ ոչ թե դատական ակտի և կիրառման ենթակա օրենքի մեկնաբանությունը: Դատական ակտի իրավաչափության քննությունն ու օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի սահմանադրական իրավասության խնդիրն է:

Հարկ է նշել, որ անդրադառնալով կատարման ներկայացնելու ժամկետի հաշվարկի սկզբի հարցին՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր՝ 30.04.2015թ. թիվ ԵԿԴ/0024/16/12 որոշմամբ, օրենքի միատեսակ կիրառությունն ապահովելու՝ իր սահմանադրաիրավական գործառույթին համապատասխան՝ վիճարկվող դրույթների կապակցությամբ իրավաչափորեն նշել է. «Այն դեպքում, երբ կատարման է ներկայացվում արբիտրաժային տրիբունալի վճռի հիման վրա տրված կատարողական թերթը, այն կատարման ներկայացնելու մեկ տարվա ժամկետը պետք է հաշվարկել սկսած այն օրվանից, երբ կայացվել է արբիտրաժային տրիբունալի վճիռը: Մինչդեռ այն դեպքում, երբ կատարման է ներկայացվում օտարերկրյա պետության արբիտրաժային տրիբունալի (միջազգային արբիտրաժի) վճիռները և որոշումները ճանաչելու վերաբերյալ դատական ակտը, ապա այն կատարման ներկայացնելու մեկ տարվա ժամկետը պետք է հաշվարկել այդ ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից»:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ

հողվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 69-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247⁷-րդ հոդվածի 2-րդ կետում, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերում ամրագրված դրույթները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22 մարտի 2016 թվականի
ՄԴՈ-1262